

Vedlegg

Til presentasjon av det valgte kulturminne/kulturmiljø på hjemmesiden trenger vi en kort informasjonstekst (maks. en A4 side), samt bilder (helst digitale) og kartutsnitt, som viser hele miljøet/objektet og interiøret og viktige detalj. Aktuelle bilder kan suppleres med et historisk bilde. Informasjonen om objektet bør inneholde: historisk dokumentasjon, kulturhistorisk verdi, autentisitet, dagens bruk og kilde. Dette vedlegget omhandler et objekt fra perioden 1900-1945. Eksemplet er tenkt som en veileder og hvordan vi ønsker at informasjonen presenteres.

LOFOSSEN KRAFTVERK

Gnbr. 73/17, Lundamo, Melhus kommune

Eier: Trønderenergi kraft AS

Kraftutbygging er både av lokal og nasjonal interesse i Norge. Mange nye teknologier og industrier var avhenging av elektrisk kraft. Samtidig dokumenterer kraftutbyggingen en sivilisasjonsprosess: elektrisk kraft får inngang i bygninger over hele landet under denne perioden. Kraftstasjonen er et viktig teknisk kulturminne som representerer kraftproduksjonen ved bruk av vannkraft. Lofossen kraftverk er et teknisk pionerbygg i Melhus kommune.

Historisk dokumentasjon

Lofossen kraftverk ble etablert i 1914 og er i sin nåværende form fra 1931 med en påbygging i samme stil noen år senere. Kraftverket ligger langs Lobekken og forsynes med vann fra Benna, et vassdrag vest for Gaula. Benna er regulert med to meter gjennom en murdam med betongplate. Benna er både drikkevannskilde for Melhus kommune og brukes til kraftproduksjon. Vannet tilføres kraftverket via en åpen rørgate, delvis i tre og stålrør på rundt 1100 meter. Lofossen kraftverk var eneste kraftkilde for gamle Melhus kommune helt til 1947. Lofossen kraftverk er et såkalt småkraftverk med en årlig kraftproduksjon på 3,5 GWh. Det nåværende aggregat har en kapasitet på 590 kW.

Kulturhistorisk verdi

I sin tid var Lofossen og Møllefossen (1910-12) de første kraftverk i kommunen. På grunn av at interiør og eksteriør fra perioden 1914-1931 ved Lofossen kraftverk er svært godt bevart har anlegget meget høy kulturhistorisk formidlingsverdi.

Autentisitet

Anlegget fra 1932 består av to bygninger, kraftverket og en liten lagerbygning i tre. Hovedbygningen er satt opp i to trinn. I første omgang ble det bygget turbinrom med styringsfunksjoner i et eget rom ved siden av og tårnrommet i andre etasje. I tårnrommet foregikk fordeling og omlegging av strømmen til nettet. Foran hovedinngangen ble det så bygget et verkstedrom i samme stil, som en slags entre. Inne på dette rommet ser man hovedinngangen med utsmykningen over døren, der initialene til kraftselskapet er innmurt. Arkitekturen er typisk for sin tid, stilen omtales som Det Nye Norge. Vinduer og dører er originale. Interiøret er usedvanlig godt bevart, originale gulv og vegger, til og med tavlebelysningen er bevart. Selveste styringstavleanlegget er fra 1931. Marmorplater som er felt inn i murveggen med originale målere og styringselementer er bevart som de var i sin tid. Det første aggregatet fra 1914/15 er fortsatt på sin plass og i sin helhet bevart. Dette er det eldste bevarte aggregatet for kraftproduksjon i kommunen. Et større aggregat med en såkalt Francisturbin ble satt opp i 1931 og dette anlegget ble modernisert fortløpende. Anlegget viser alle utviklingstrinn innenfor styringskontroll og automatisering. Samtidig er alle viktige elementer helt fra starten av kraftverkets historie bevart. Det er ikke fjernet noe mer enn det som var nødvendig i forbindelse med oppgradering av maskinutstyr.

Bruk i dag

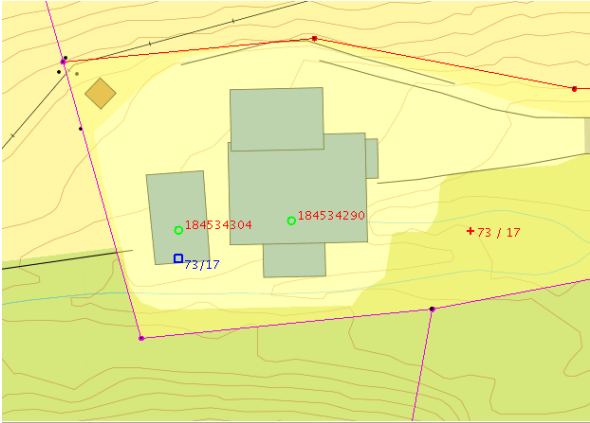
Lofossen kraftverk produserer som et moderne mikrokraftverk fortsatt elektrisk kraft.

Kilde

Trønderenergi, Lofossen kraftverk tilstandrapport 2006

Hauke Haupts: Intervju og befarung med Nils Magne Bye den 06/01 2009.

Bilder

BILAGA

Till presentationen av objekten på hemsidan behöver vi en kortare informationstext (max en A4), samt bilder (helst digitala), dels över hela miljön/objektet men även detaljbilder är välkomna. Bilder från idag får gärna kompletteras med historiska bilder. Informationen om objektet bör innehålla: Historisk dokumentation, Motivering, Autenticitet, Dagens användning och Källor. Denna bilaga behandlar ett objekt från perioden strax innan den som vi nu söker. Exemplet är tänkt att fungera som inspiration och för att visa ungefär vad vi är ute efter, vad gäller information om objekten.

FJÄLLANDETS BADHUS

Lits socken, Östersunds kommun

Badhuset i Fjällandet är ett av de gemensamhetsbadhus som byggdes på den svenska landsbygden under 1930- och 40-talen i kölvattnet efter Lubbe Nordströms skildring av "Lortsverige". I den hygieniska mobilisering som genomfördes deltog bland annat skollärare, distriktssköterskor, hälsovårdsinspektörer och föredragshållare från olika organisationer för att sprida budskapet om renlighet. Svenska föreningen för folkbad hade Parollen "Bad åt alla! – bad varje vecka åt varje svensk". För byggandet av badhus fanns statliga bidrag att söka. I Jämtlands län bildades under denna tid drygt 130 badhusföreningar.

Historisk dokumentation

År 1938 bildades badhusföreningen Fjällandet U.P.A. Initiativet till badhuset togs av lärarinnan i Fjällandet Edit Björner. Pengar till bygget samlades in bland annat genom fester, auktioner och teateruppsättningar. Byns invånare skänkte dagsverken. År 1940 stod badhuset färdigbyggt efter ritningar som troligen upprättats av snickare Johan Olof Hallner från Lit. Byggmästare var Ville Jonsson från Greningen i Lit.

Det kostade 25 öre att bada bastu och 75 öre att bada karbad. Man badade en bestämd dag i veckan, på torsdag eller fredag. Skolbarnen badade vid 12-tiden på dagen. Kommunen betalade barnens bad. Männerna badade omkring klockan 4 på eftermiddagen och kvinnorna badade vid 9-tiden på kvällen. Badhuset var i bruk fram till slutet av 1950-talet. Byggnaden genomgick en upprustning under åren 2000-2001.

Motivering

Badhuset har ett socialhistorisk värde som samhällsföreteelse och tidsdokument över 1930-talets propaganda för bättre hygieniska förhållanden. Den har även ett byggnadshistoriskt värde som en av de tidiga förelöparna för funktionalismen på landsbygden.

Autenticitet

Byggnaden är fullständigt bevarad till sin karaktär när det gäller både helhetsintryck och detaljer vilket gör att badhusets kulturhistoriska värde är mycket stort. Badhuset är byggt i funktionalistisk stil och har en stram karaktär med putsade vita väggar och flackt tak. Det centrala låne- och bidragssystemet för byggandet avspeglar sig i utformningen då vissa krav ställdes för att bidrag skulle utgå. I byggnaden finns ett omklädningsrum, badavdelning och bastu. Den fasta inredningen utgörs av bänkar, bastulavar, badkar, kamin, vattenledning och hydrofor. Den ursprungliga karaktären är bevarad både invändigt och utvändigt.

Bruk idag

Badhuset används idag framförallt under sommarhalvåret.

Källa

Christina Persson, Fjällandets badhus – En byggnadshistorisk förundersökning av ett gemensamhetsbadhus, 2001.

Intervju med Kjell Sundberg, Fjällandet den 26/10 2010.

Bilder

